

Öösorri pesakaamera päevik juuni–juuli 2019

Öösorr on lind, kes pesa ei ehita, vaid muneb piltlikult öeldes kuhu juhtub. Seetõttu ei saanud pesakaamera paigaldamist pikalt planeerida ja sobilikke kohti ning vaateid valida. Tuli loota juhusele ja reageerida kiiresti. Mai lõpus leidsid Hiiumaal välitöödel olnud ornitoloogid Renno Nellis ja Aarne Tuule öösorri pesa, kus oli üks valge halli-pruunikirjude täppidega muna. Öösorri kurnas on aga üldjuhul kaks muna, mis lubas oletada, et pesitsus avastati varajases faasis.

Samal ajal lõppes Võrumaal metsisemängu kaamera hooaeg ning 360-kraadilist vaadet võimaldav kaugjuhitav, suhteliselt laia suurendusvahemikuga kaamera AXIS P5635-E MK II PTZ/DOME otsustati paigaldada vast leitud öösorri pesa juurde. Kaamerasüsteemi (kaamera, juhtplokk, päikesepatareid, infrapuna valgusallikas) seadsid 3. juunil Hiiumaal töökorda Renno Nellis ja Urmas Sellis Kotkaklubist ning Omar Neiland Beta Group OÜ-st, EENeti poolt abistas Urmas Lett. Kaamera paigaldamise ajaks olid pesas ootuspärased kaks muna ning loetud minutid peale süsteemide tööle saamist ja meeste lahkumist naasis ka emaslind pesale hauduma. Öösorri pesakaamera hooaeg võis alata.

Päevavalgel tukkus emaslind rahulikult pesal, kuid esimestel öödel jälgisime mõnetise ärevusega, kas ja kuidas suhtuvad linnud infrapunavalgusesse. Meile teadaolevalt ei ole varem öösorride uurimiseks looduses ööpäevaringselt otsepilti edastavat kaamerat kasutatud ning automaatkaamerate (nn rajakaamerate) infrapuna-häiringu kohta leidsime vastakaid arvamusi. Peatselt veendusime, et isegi kui öösorrid kaamerat ja tehisvalgust märkasid, ei seganud see nende pesitsust.

Esiälgu kulges pesaelu rahulikult. Päevasel ajal haudus eranditult emaslind, kusjuures ta võis tunde liikumatult ühes asendis tukkuda, mistõttu mõnigi vaataja pidas vajalikuks uurida, kas lind ikka elu ja tervise juures on. Öölinnule iseloomulikult elavnes emaslind hämaruse saabudes ja suundus toiduotsingutele. Erinevad kirjandusallikad ütlevad, et emaslinnu pesalt lahkumisel võtab haudumiskohustuse üle isaslind. Kaamerapesas jäeti munad aga tunniks või kauemakski lageda taeva alla. Kas seda soodustasid suhteliselt soojad ööd? Uhkustavat isaslindu, kel valged laigud tiibadel ja sabal, nägime pesal mõneminutilisi peatusi tegemas alates 5. juunist ning pesitsuse edenedes tema panus haudumisse kasvas. Põhiroll jäi siiski emaslinnule.

Suuremate vahejuhtumiteta jõudis kätte 13. juuni. Pesa leidmisest oli selleks ajaks möödunud 17 päeva ning võis oodata poegade koorumist (öösorri haudeperiood on 17-21 päeva). Tol hetkel me veel ei teadnud, kas öösorrid hakkavad hauduma kohe pärast esimese muna munemist või alles kurna täitumisel, st peale teist muna, ning kui suure vahega kaks muna muneti. Selgus saabus peatselt: 13. juuni keskpäeval koorus esimene ning 14. juuni varahommikul teine poeg. Seega muneti tõenäoliselt päevase vahega ja hauduma asus emaslind kohe peale esimese muna munemist.

Äsja koorunud öösorripojad kasvasid jõudsalt - välimuse järgi polnud võimalik nooremat vanemast eristada juba teisel päeval pärast koorumist. Toiduks töid vanalinnud neile oma kurgus erinevaid ööputukaid. Näljased pojad sikutasid ema-isa vurrudest ja nokast ning said

niiviisi oodatud kõhutäie kätte ka keskpäeval. Toitmiskordade arv ööpäevas küündis suisa paarikümneni.

17. juunil, vaid kolme-nelja päeva vanuselt, tegid öösorritibud esimesed sammud väljaspool pesalohku. Ema juhtimisel suunduti kõrvetava päikese eest varju lähedal asuvasse mustikapuhmasse. Järgnevatel päevadel liikus pesakond tihti pesalohu ja mustikapuhmaste vahet, kuid esialgu püsiti pesa vahetus läheduses ja naasti sinna hiljemalt öö saabudes. Julgesime arvata, et hiljemalt nädala jooksul lahkuvad öösorrid kaamera vaateväljast.

Alates 21. juunist viibis isaslind poegade juures ka päevasel ajal, emaslind kadus aga järkjärgult pildilt, mis lubas oletada, et ta oli alustanud teise kurna munemist. Kaks kurna suve jooksul ei ole öösorride puhul haruldane. Maaspesitsejana on öösorri kurnad röövloomadele ja -lindudele kerge saak ning iga võimalus pesitsemiseks tuleb ära kasutada. Kaalusime emaslinnu uue pesa otsimist, kuid loobusime - öösorri pesa leidmine on kui nõela otsimine heinakuhjast ning kaamera läheduses sihitult ringi liikuv inimene võib pesakonda häirida. Me ei saanud olla kindlad, et kord eemale peletatud linnud kaamera ette naasevad.

27. juunil nägime poegade esimesi lennukaari ja 28. juuniks juhtis isaslind nad pesalohust kaugele, kaamera vaatevälja piirile. Enam ei olnud harvad juhud, kui öösorrid hilistel öötundidel, mil keegi kaamerat ei juhtinud, pildilt kadusid. Esialgu leidsime nad hommiku saabudes siiski veel puhmaste vahelt üles.

Tähelepanelikud vaatajad märkasid, et muidu nii liikumatud öösorrid istusid tihti kolmekesi koos - isaslind ja kaks poega - ning õõtsutasid end vaikselt küljelt-küljele. Selle põhjus jäigi selgusetuks. Kas see võis aidata kehasoojust hoida või oli eesmärgiks hoopis liikuvate taimedega ühte sulandumine? Lisaks rahustavale õõtsumisele saime lähivaates jälgida muudki öösorride omast, näiteks päratu laialt avanevat suud ja pika keskmise varbaga sulestiku kasimist.

Viimast korda nägime öösorripoegi päevavalguses 9. juulil. Selleks ajaks 25–26 päeva vanused pojad olid leidnud puhkekoha maha varisenud oksal. Välimuselt vanalinnu suurusega ja nägu (puudusid vaid vurrud) pojad lendasid hämaruse saabudes enesekindlalt isaslinnu juurde, lootes kõhutäit saada. Seda tegid pojad omalaadse konnakrooksumist meenutava hääle saatel.

Järgnevatel öödel ilmusid öösorrid kaamerapilti vaid vilksamisi. Enamasti oli kuulda nende hääli. Kas laulsid, huiksid ja plaksutasid ka noorlinnud, me ei tea, kuid helimärke öösorride viibimisest piirkonnas kostis veel juuli teises pooleski.

Umbes pooleteise kuuga saime öösorride eluolust ja käitumisest teada üht-teist uut, kuid leidsime kinnitust ka varem kuuldule ja loetule.

Suured tänud kõigile öösorri pesakaamera jälgijatele ja kaasaelajatele!

Vaata ka <https://eoy.ee/oosorr/kaamera>.